

DOI: 10.58423/2786-6742/2024-6-281-299
УДК 657.3+657.6:351.82(355/359)

Олена ДУБИНСЬКА

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку, оподаткування та економічної безпеки
Донбаська державна машинобудівна академія,
Тернопіль (Краматорськ), Україна
ORCID ID: 0000-0001-9699-107X

Олександр ФОКІН

кандидат економічних наук,
заступник генерального директора з економіки та фінансів ПрАТ НКМЗ,
Краматорськ, Україна
ORCID ID: 0009-0006-4428-3374

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЯК СКЛАДНИКА ФІНАНСОВОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

***Анотація.** На сучасному етапі розвитку української економіки підприємства вимушені враховувати наслідки впливу активних бойових дій на території України на результативність фінансової діяльності. Відповідно, виникає необхідність постійного вдосконалення системи фінансової та економічної безпеки і виявлення загроз, які впливають на рівень фінансової безпеки підприємства, що може бути здійснено лише шляхом проведення регулярного аудиту фінансової звітності. Мета дослідження полягає в узагальненні теоретичних основ та розробленні практичних рекомендацій щодо здійснення аудиту фінансової звітності для забезпечення фінансової та економічної безпеки в умовах воєнного стану. У результаті дослідження встановлено, що проведення аудиту фінансової звітності підприємств повинно ставити на меті задоволення потреб керівників у необхідній інформації для ухвалення управлінських рішень, які можуть бути ключовими для забезпечення стабільного розвитку бізнесу. Для конкретизації основних сфер застосування аудиту фінансової звітності у формуванні оптимальних умов для забезпечення фінансової та економічної безпеки було застосовано метод аналізу ієрархій, за допомогою якого встановлено, що для сучасних українських підприємств пріоритетним напрямом аудиту має стати аналіз можливостей використання енергоефективних технологій для зменшення витрат. Відповідно, під час проведення аудиту фінансової звітності українських підприємств увага спеціалістів має зосереджуватися на можливостях впровадження технологій, що дозволяють економити різні види ресурсів, зокрема енергетичні. Аудит базується на аналізі фінансової звітності, проте його роль та призначення набагато більш широкі, а результати аудиту можуть бути застосовані для розроблення напрямів стратегічного розвитку підприємства.*

***Ключові слова:** аудит фінансової звітності, фінансова безпека підприємства, економічна безпека підприємства, захист від загроз, аналіз альтернатив, розвиток бізнесу, енергоефективність.*

JEL Classification: D81

***Absztrakt.** Az ukrán gazdaság fejlődésének jelenlegi szakaszában az üzleti vállalkozások kénytelenek figyelembe venni az Ukrajna területén lezajlott aktív ellenségeskedések hatását a pénzügyi tevékenységek hatékonyságára. Ennek megfelelően szükséges a pénzügyi-gazdasági biztonság*

rendszerének folyamatos fejlesztése, a vállalkozás pénzügyi biztonságát érintő veszélyek azonosítása, amely csak a pénzügyi kimutatások rendszeres ellenőrzésével valósítható meg. A tanulmány célja az elméleti alapok általánosítása és gyakorlati ajánlások kidolgozása a pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatához a pénzügyi és gazdasági biztonság biztosítása érdekében a hadiállapot körülményei között. A vizsgálat eredményeként megállapítást nyert, hogy a vállalkozások pénzügyi kimutatásainak könyvvizsgálatának arra kell irányulnia, hogy a vezetői szükségletek olyan információkkal szolgáljanak a vezetői döntések meghozatalához, amelyek kulcsfontosságúak lehetnek a stabil üzletfejlesztés biztosításában. A pénzügyi-gazdasági biztonság optimális feltételeinek kialakításában a pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatának főbb alkalmazási területeinek pontosítása érdekében a kutatás során a hierarchiák elemzésének módszere került alkalmazásra, melynek segítségével megállapítást nyert az, hogy a modern ukrán vállalkozásoknál a könyvvizsgálat elsődleges iránya az energiahatékony technológiák költségcsökkentési lehetőségeinek elemzése kell, hogy legyen. Ennek megfelelően az ukrán vállalkozások pénzügyi kimutatásainak könyvvizsgálata során a szakemberek figyelmét a különféle erőforrások, különösen az energia megtakarítását lehetővé tevő technológiák megvalósítási lehetőségeire kell összpontosítani. A könyvvizsgálat alapja a pénzügyi kimutatások elemzése, de szerepe és célja ennél jóval tágabb, és a könyvvizsgálat eredményei alapján meghatározhatóak a vállalat fejlesztésének stratégiai irányai.

Kulcsszavak: pénzügyi kimutatások könyvvizsgálata, vállalkozás pénzügyi biztonsága, vállalkozás gazdasági biztonsága, veszélyek elleni védelem, alternatívák elemzése, vállalkozásfejlesztés, energiahatékonyosság.

Abstract. At the current stage of development, the Ukrainian economy is characterized by the need for enterprises to take into account the effects of active hostilities on the territory of Ukraine on the effectiveness of their financial activities. Accordingly, there is a need to constantly improve the system of financial and economic security and identify threats that can affect the level of financial security, which can only be done by conducting a regular audit of financial statements. Based on the relevance of the research, it becomes possible to formulate a goal, which consists in the implementation of the generalization of theoretical foundations and the development of practical recommendations, regarding the implementation of the audit of financial statements, to ensure financial and economic security in the conditions of martial law. As a result of the research, it was established that the audit of financial statements should be aimed at meeting the needs of managers in the necessary information for making management decisions, which can be key to ensuring stable business development. To specify the main areas of application of the audit of financial statements in the formation of optimal conditions for ensuring financial and economic security, the method of analysis of hierarchies was used. With the application of this method, it was established that for modern Ukrainian enterprises, the audit should focus on the analysis of the possibilities of using energy-efficient technologies to reduce costs. Accordingly, when conducting an audit of the financial statements of Ukrainian enterprises, the attention of specialists should be focused on the possibilities of implementing technologies that allow saving various types of resources, in particular energy. The audit is based on the analysis of financial statements, but its role and purpose is much broader, and the results of the audit can be used to develop directions for the company's strategic development.

Keywords: audit of financial statements, financial security of the enterprise, economic security of the enterprise, protection against threats, analysis of alternatives, business development, energy efficiency.

Keywords: audit of financial statements, financial security of the enterprise, economic security of the enterprise, protection against threats, analysis of alternatives, business development, energy efficiency.

Постановка проблеми. Для українського бізнесу, що продовжує функціонувати в умовах дії воєнного стану, актуальним стає формування такого набору дієвих інструментів аналізу та управління, якій дозволив би ухвалювати ефективні управлінські рішення, зважаючи на реальний стан навколишнього середовища. Аудит фінансової звітності може стати одним із таких інструментів, виступаючи базисом та джерелом інформації подальшого розвитку та забезпечення захисту підприємств від загроз щодо їх фінансової та економічної безпеки. Проте слід усвідомлювати, що аудит як такий не є інструментом управління чи забезпечення фінансової та економічної безпеки, він лише створює інформаційне підґрунтя для подальшого забезпечення захищеності підприємства від загроз зовнішнього та внутрішнього середовища. Відповідно, необхідно застосовувати сучасні методи аналізу даних, які допоможуть визначити, на дослідження яких саме матеріалів має бути спрямований аудит, наприклад, метод аналізу ієрархій, який дозволяє визначити пріоритетні напрями застосування аудиту фінансової звітності.

Варто також ураховувати, що в умовах війни не можна говорити виключно про економічну безпеку, оскільки вона тісно пов'язана із забезпеченням силової безпеки і воєнним захистом територій та активів підприємств. Загалом, розвиток соціально-економічної діяльності людства, формування окремих економічних систем та всебічне наукове дослідження різних аспектів економічних процесів зумовили зближення понять економічної безпеки та аудиту фінансової звітності, оскільки визначення стану економічної безпеки базується на аналізі фінансової звітності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Новітні реалії української економіки в умовах дії воєнного стану вимагають від науковців підвищеної уваги до проблем розвитку бізнесу під впливом нестабільного зовнішнього середовища. Крім того, для сучасних учених питання забезпечення фінансової та економічної безпеки бізнесу стають широким полем для наукового пошуку. Наприклад, у роботах О. Губарик, А. Юрченко, Н. Краснікової, А. Любенка, О. Кундрі-Висоцької, І. Демко, І. Вагнер [1; 6; 8] основну увагу зосереджено на визначенні напрямів оцінювання рівня фінансової безпеки, при цьому акцент зроблено на тому, що фінансова безпека є комплексним та системним поняттям, яке потребує аналізу значної кількості інформації про функціонування підприємства. Інші науковці [7; 11; 14; 19] відзначають, що аудит фінансової звітності є джерелом інформації для визначення стану фінансової та економічної безпеки, а також підґрунтям для розроблення заходів щодо забезпечення захисту від загроз як внутрішнього, так і зовнішнього середовища фінансовій та економічній безпеці підприємств.

Науковці, зокрема І. Нестеренко, Є. Чміль, С. Онешко, Н. Хомяк, Н. Томілова-Яремчук, Д. Кобець [10; 14; 16], також підкреслюють, що забезпечення фінансової та економічної безпеки підприємств є надзвичайно важливим питанням і для держави загалом, оскільки від результативності та ефективності

роботи бізнесу залежить здатність до розвитку всієї економіки, що особливо актуалізовано в умовах дії воєнного стану.

Варто також підкреслити, що в останні роки дедалі більше дослідників [11; 15; 17; 18; 20] акцентують увагу на потребі застосування сучасних цифрових інструментів та неординарних методів у процесі забезпечення фінансової та економічної безпеки підприємств.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. З огляду на досить суттєво розроблену тему аудиту фінансової звітності та забезпечення економічної та фінансової безпеки підприємств залишається багато відкритих питань, які стосуються поєднання сучасних підходів до аудиту фінансової звітності саме для розроблення напрямів та інструментів забезпечення фінансової та економічної безпеки підприємств в умовах воєнного стану.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є узагальнення теоретичних основ та розроблення практичних рекомендацій щодо здійснення аудиту фінансової звітності для забезпечення фінансової та економічної безпеки підприємств в умовах воєнного стану.

Для досягнення мети дослідження необхідно розв'язати низку задач, зокрема:

- конкретизувати загрози фінансовій безпеці українських підприємств в умовах дії воєнного стану;
- здійснити аналіз статистичного матеріалу щодо реального впливу загроз зовнішнього середовища на розвиток українського бізнесу;
- застосувати метод аналізу ієрархій для конкретизації основної спрямованості аудиту фінансової звітності для забезпечення фінансової та економічної безпеки українських підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах ринкової економіки, й особливо в умовах воєнного стану, виникає велика кількість джерел загроз різного ступеня впливу та його інтенсивності. Основний критерій, за яким розділяють загрози, – це їх виникнення у внутрішньому чи зовнішньому середовищі підприємств.

Здебільшого відбувається так, що зовнішні загрози стають джерелом виникнення і внутрішніх загроз. У цьому контексті можна навести приклад української компанії ТОВ «Сільпо-Фуд», яка володіє однією з найбільших мереж супермаркетів у країні. З початком повномасштабних воєнних дій фінансовий стан компанії погіршився, що пояснюється окупацією частини територій і втратою значної кількості супермаркетів, а відповідно, і ринків збуту. Також було зруйновано частину супермаркетів у результаті воєнних дій та обстрілів, постраждало торговельне обладнання. Через дефіцит енергоресурсів також виникає потреба закупати нове обладнання для забезпечення автономної роботи супермаркетів в умовах відсутності енергопостачання (дизельні генератори). Так, проведений аудит фінансової звітності, що представлений на офіційному сайті ТОВ «Сільпо-Фуд» [23], показав, що у 2022 році рентабельність активів скоротилася з 6,7% до –8,9%, а через зменшення фінансового результату діяльності підприємства спостерігається зменшення загальної ефективності всієї

компанії. Також, наприклад, коефіцієнт фінансового ризику зріс із 0,43 до 0,59, що також є негативною тенденцією і свідчить про високі ризики втрати платоспроможності.

Система фінансової безпеки повинна насамперед реагувати на загрози зовнішнього середовища. Доцільно виділити серед цих основних загроз свідомі чи несвідомі дії окремих посадових осіб і суб'єктів господарювання (органів державної влади, міжнародних організацій, підприємств-конкурентів) та збіг об'єктивних обставин, що можуть прямо вплинути на рівень фінансової та економічної безпеки. Основними є загрози, які носять системний характер та можуть виникати як у зовнішньому, так і у внутрішньому середовищі кожного конкретного підприємства. Слід аналізувати загрози за напрямом діяльності суб'єкта підприємництва. Загалом, варто відзначити, що переважна більшість дослідників [2; 3; 7] спільна в думці, що необхідно окремо розглядати загрози зовнішнього та внутрішнього середовища. А поняття «загроза фінансовій безпеці підприємства» слід трактувати як подію, ситуацію чи процес у зовнішньому чи внутрішньому середовищі суб'єкта підприємництва, яка в разі настання може перешкоджати стабільному функціонуванню та розвитку суб'єкта підприємництва, а також створювати умови, за яких неможливе досягнення стратегічної мети діяльності суб'єкта підприємництва.

Дослідники О. Губарик, А. Юрченко, С. Онешко, Н. Хомяк, Н. Томілова-Яремчук, Д. Кобець, Л. Франко [1; 14; 20; 22] у своїх наукових працях детально розглянули основні загрози, що виникають унаслідок фінансової діяльності підприємств, отже, можна стверджувати, що в умовах воєнної економіки провідними для підприємств є загрози, наведені в табл. 1.

Таблиця 1.

Перелік основних загроз фінансовій безпеці суб'єктів підприємництва в українській економіці

Зовнішні загрози (макрорівень)	Внутрішні загрози (мікрорівень)
1. Глобальні кризи. Причини виникнення: фінансова глобалізація; зменшення обсягів виробництва, погіршення платоспроможності підприємств-позичальників; надмірна кредитна експансія під час тривалого економічного підйому; стрімке зростання інфляції; різке коливання товарних цін, цін на фінансові активи процентних ставок (особливо для суб'єктів підприємництва, що суттєво залежать від позикового капіталу); зростання боргового навантаження на державу і, як наслідок, підвищення податкового навантаження на суб'єкти підприємництва	1. Недосконалість організації системи фінансового менеджменту, некваліфікований персонал, помилки в стратегічному плануванні та прогнозуванні діяльності суб'єктів підприємництва
2. Невиважена бюджетна, фіскальна, грошово-кредитна політика держави, що створює перепони для стабільного розвитку суб'єктів підприємництва	2. Значна залежність суб'єктів підприємництва від контрагентів унаслідок недостатньої розгалуженості зв'язків чи відсутності запасів та резервів формування і використання основних засобів

Зовнішні загрози (макрорівень)	Внутрішні загрози (мікрорівень)
3. Інтеграція України у світові організації (зокрема, СОТ), як наслідок – стрімке посилення конкуренції на внутрішньому ринку	3. Схильність керівництва суб'єкта підприємництва до прийняття ризикованих рішень (особливо коли можливі негативні наслідки, не виправдані очікуваним результатом, а можливий позитивний результат не настільки суттєвий для суб'єкта підприємництва)
4. Значний рівень тіньової економіки в державі, що призводить до більш жорсткого регулювання діяльності підприємств, які функціонують офіційно	4. Нераціональна для суб'єкта підприємництва структура капіталу (велика доля позикового капіталу)
5. Законодавство, що стрімко змінюється, внаслідок чого підприємства вимушені витратити додаткові ресурси для адаптації до нових умов	5. Недостатня кваліфікованість працівників у кожному структурному підрозділі суб'єкта підприємництва
6. Погіршення значень макроекономічних показників (зниження темпів зростання ВВП, зростання інфляції, збільшення державного боргу, безробіття, брак кваліфікованих спеціалістів в інженерній сфері)	
7. Низька купівельна спроможність населення, що може суттєво знизити попит на продукцію, яку виробляє суб'єкт підприємництва	6. Відсутність обґрунтованих та виважених прогнозів показників фінансової безпеки суб'єкта підприємництва
8. Відсутність у державі чітких механізмів протидії рейдерським посяганням, як наслідок, підприємства, що ефективно функціонують, насамперед можуть стати об'єктом недружніх посягань	
9. Загальна низька конкурентоспроможність, інвестиційна привабливість і технологічна спроможність українських суб'єктів підприємництва внаслідок загальної застарілості обладнання, його енергоємності, моральної застарілості	

Складено автором на основі [1; 9; 12; 14; 20; 22]

За джерелами виникнення загрози можна розподілити таким чином:

- загрози з боку керівництва підприємства;
- загрози, зумовлені діями конкурентів;
- загрози з боку працівників фірми;
- загрози, зумовлені діями посадових осіб державних органів;
- загрози з боку постачальників та інших суб'єктів ринкового середовища.

Враховуючи те, що практично кожен суб'єкт, з яким підприємство здійснює економічні відносини, може бути джерелом загрози, його необхідно розглядати не тільки з точки зору отримання потенційної вигоди, але й з точки зору тих загроз, які він може нести.

Оскільки для суб'єктів підприємництва зовнішнє середовище є не досить прогнозованим, а загрози інформаційно не детермінованими, для розроблення заходів щодо запобігання можливим загрозам необхідно детально розглянути суб'єкти загроз із зовнішнього середовища та їх джерела (табл. 2).

Таблиця 2.

Деталізація зовнішніх загроз фінансовій безпеці суб'єктів підприємництва

Суб'єкт загрози ФБСП	Джерело загрози
Органи державної влади	збільшення податкового навантаження на суб'єкт підприємництва; політичний тиск на власників суб'єктів підприємництва; державна підтримка монопольних структур; жорстке регулювання діяльності комерційних банків; зміна курсу національної валюти
Фінансові установи	зміна умов надання позикових коштів; зміна строків та вартості страхування; невиконання умов обслуговування в банківських установах
Постачальники сировини та матеріалів	банкрутство постачальників; невиконання умов договорів на постачання сировини; незадовільна якість отриманих матеріалів; підвищення ціни сировини
Споживачі	зменшення купівельної спроможності населення; велика кількість відмов від готової продукції (рекламацій); банкрутство дебіторів
Конкуренти	промислове шпигунство; звуження сегменту ринку для збуту продукції; загроза рейдерських посягань із боку конкурентів; посилення монополізму; більша гнучкість конкурентів в адаптації до потреб ринку

Складено автором на основі [6; 10; 14; 19; 20]

Для суб'єктів підприємництва, що функціонують в умовах ринкової економіки та конкурентного середовища, надзвичайно важливо потрапити в зону допустимого ризику, тобто в зону, де величина можливих втрат від прийняття того чи іншого рішення не перевищує прогнозованого прибутку. Різноманіття процесів, які відбуваються на підприємстві, визначає широкий спектр загроз, які впливають на його функціонування. Загрозу в широкому розумінні визначено як сукупність умов, процесів, чинників, які перешкоджають реалізації фінансових інтересів суб'єктів підприємництва чи створюють небезпеку для них. По суті, загроза фінансовій безпеці не дає можливості досягнути гіпотетичного (прогнозованого) стану суб'єкта підприємництва, а прийняття стратегічних і тактичних фінансових та науково-технічних рішень не призводить до отримання очікуваного результату.

Ще одним ключовим показником, який відображає стан економіки та потенціал її розвитку, є чистий фінансовий результат, що отримують підприємства всередині держави (табл. 3). За 2023–2024 роки офіційної статистики за цим показником не представлено, проте варто зосередити увагу на тому, що у 2020 році, коли розвиток економіки України був обмежений пандемією, суттєвого скорочення чисельності прибуткових підприємств та загального чистого фінансового результату не відбулося, що можна характеризувати як позитивний аспект для податкової системи держави,

оскільки здебільшого саме від чистого фінансового результату залежать надходження в бюджет за податком на прибуток.

Таблиця 3.

Чистий прибуток (збиток) підприємств, що функціонують на території України

Роки	Усього				
	чистий прибуток (збиток), тис. грн	підприємства, які одержали прибуток		підприємства, які одержали збиток	
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, тис. грн	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, тис. грн
2010	13906129,7	57,3	155197596,8	42,7	141291467,1
2011	67797898,9	63,5	208896289,9	36,5	141098391,0
2012	35067276,8	63,0	210607600,6	37,0	175540323,8
2013	-22839743,6	65,0	179259608,7	35,0	202099352,3
2014	-590066944,5	65,5	202704533,9	34,5	792771478,4
2015	-373516013,2	73,3	352980433,4	26,7	726496446,6
2016	29705020,1	73,0	396745355,6	27,0	367040335,5
2017	168752792,7	72,4	515460600,5	27,6	346707807,8
2018	288305468,1	73,9	584358002,5	26,1	296052534,4
2019	523779001,5	73,6	772019623,4	26,4	248240621,9
2020	68054905,5	71,0	599404728,4	29,0	531349822,9
2021	885276479,5	72,9	1117131352,8	27,1	231854873,3
2022	748964762,7	44,1	489522635,8	55,9	678976546,3

Джерело: [21]

Очевидно, можна припустити, що за результатами 2023 та 2024 років ситуація із прибутковістю українських підприємств буде більш складнішою, оскільки багато підприємств лишилися без ринків збуту, зазнали руйнування внаслідок обстрілів, опинилися повністю або частково на окупованих територіях тощо. Тому треба усвідомлювати, що виникає більше загроз фінансовій та економічній безпеці підприємств, відповідно, і питанням аудиту фінансової звітності слід приділяти більше уваги, оскільки результати аудиту можуть стати джерелом корисної інформації для подальшого ухвалення управлінських рішень у контексті забезпечення фінансової та економічної безпеки. Отже, фінансово-економічна діяльність українських підприємств у 2022–2023 роках характеризується значними проблемами, спричиненими початком повномасштабної війни, особливо це характерно для підприємств, активи яких знаходяться в місцях безпосереднього ведення бойових дій, в окупації та під періодичними ракетними обстрілами.

За результатами проведення аудиту вітчизняних підприємств можна звернути увагу на проблеми, що виявлені за результатами їх фінансової звітності за 2022 рік, як-от:

- 1) зниження суми чистого доходу від реалізації продукції;

- 2) скорочення фінансових результатів унаслідок зростання показників собівартості реалізованої продукції та скорочення чистого доходу;
- 3) значна сума непокритого збитку в структурі власного капіталу;
- 4) відсутність або брак власного оборотного капіталу внаслідок зниження суми власного капіталу відносно необоротних активів.

Для вибору заходів щодо зміцнення фінансового стану і покращення фінансової та економічної безпеки варто скористатися методом аналізу ієрархій, який дозволить визначити, на яких саме аспектах фінансової діяльності треба зосередити увагу спеціалістам під час проведення аудиту фінансової звітності задля забезпечення фінансової та економічної безпеки підприємства. Метод аналізу ієрархій (далі – АІ) є інструментом прийняття рішень, який дозволяє зіставити різні критерії та визначити їх відносну важливість. Метод полягає в розбитті складного завдання на менші підзадачі з їх ієрархічним упорядкуванням.

Використання методу АІ для вибору заходів щодо зміцнення фінансового стану підприємства для забезпечення фінансової та економічної безпеки можна розглянути на певному прикладі.

Спочатку необхідно визначити мету прийняття рішення, наприклад, зміцнення фінансового стану підприємства. Потім треба скласти ієрархію критеріїв. Наприклад, для зміцнення фінансового стану підприємства можуть бути визначені такі критерії: збільшення прибутку, зниження витрат, збільшення обсягів продажу, підвищення ефективності управління фінансами тощо.

Після визначення критеріїв необхідно оцінити їх важливість, порівнюючи один з одним. Це можна зробити шляхом попарного порівняння кожного з критеріїв і присвоєння їм числових значень на основі шкали відношення важливості (наприклад, від 1 до 9).

Після визначення важливості критеріїв можна перейти до оцінювання альтернативних заходів щодо зміцнення фінансового стану підприємства. Наприклад, можна розглянути такі заходи, як підвищення ціни на продукцію, зниження витрат на виробництво, розширення ринків збуту, підвищення ефективності управління фінансами.

Далі необхідно оцінити кожен із запропонованих заходів щодо зміцнення фінансового стану підприємства за кожним із визначених критеріїв. Для цього можна використати матрицю ваг альтернатив за критеріями. У матриці кожен елемент є числом, яке відображає вагу кожної альтернативи за кожним критерієм.

Після того, як всі альтернативи оцінено, можна обчислити загальну вагу кожної альтернативи шляхом додавання значень ваг альтернативи за кожним критерієм [8].

На основі результатів аналізу ієрархії можна визначити найкращу альтернативу для зміцнення фінансового стану підприємства з метою забезпечення фінансової та економічної безпеки підприємства.

Крім того, метод АІ дозволяє провести аналіз чутливості рішення до змін ваг критеріїв та ваг альтернатив. Це може допомогти визначити ризики та потенційні проблеми, які можуть виникнути в разі зміни умов [4].

Таким чином, метод AI може бути дуже корисним інструментом для вибору заходів щодо зменшення ризиків для фінансової та економічної безпеки підприємства, яке функціонує в умовах воєнного стану та нестабільного зовнішнього середовища. Він дозволяє систематизувати й порівняти різні критерії та альтернативи, що допомагає підприємцям зробити об'єктивний та ефективний вибір.

Нижче наведено перелік заходів, які можуть стати універсальним напрямом забезпечення фінансової та економічної безпеки для українських підприємств, тоді як конкретні заходи з реалізації запропонованих напрямів діяльності треба забезпечувати на основі проведеного аудиту фінансової звітності певного підприємства з урахуванням специфіки його діяльності та фінансового стану. Отже, основні заходи щодо забезпечення фінансової та економічної безпеки підприємства можна сформулювати таким чином:

1. Пошук нових джерел фінансування та кредитування для відновлення капіталу (A1).

2. Зміна організаційної структури управління, реструктуризація заборгованості, зниження дебіторської заборгованості, зменшення величини основних виробничих фондів (A2).

3. Використання енергоефективних технологій для зменшення витрат (A3).

4. Скорочення персоналу підприємства (A4).

Ці заходи є універсальними, оскільки дозволяють покращити фінансовий стан та зміцнити захист підприємства від негативного впливу зовнішніх факторів на його фінансову та економічну безпеку. Важливо зазначити, що успішне виконання таких заходів залежить від багатьох факторів, як-от: відновлення матеріально-технічної бази підприємств, якщо її було пошкоджено, якість управління та кваліфікації працівників, ефективність використання ресурсів тощо. Тому для успішного виконання запропонованих заходів необхідно провести аудит фінансової звітності підприємства, розробити детальний план дій, визначити необхідні інвестиції та залучити компетентних фахівців для його реалізації.

Крім того, для створення надійного захисту від загроз фінансовій та економічній безпеці підприємства важливо забезпечити стабільність енергопостачання і підтримувати взаємовигідні відносини з партнерами та клієнтами. Також необхідно виконувати всі законодавчі та регуляторні вимоги щодо діяльності підприємства в умовах дії воєнного стану.

Альтернативні заходи будуть оцінюватися за такими критеріями, як:

1) необхідні кошти для реалізації заходу (E1);

2) очікувана прибутковість заходу за визначений період часу (E2);

3) можливі ризики та загрози під час реалізації заходу (E3);

4) термін реалізації та окупності заходу (E4).

Отже, забезпечення захисту від загроз фінансовій та економічній безпеці підприємства можливе за умови комплексного підходу та реалізації запропонованих заходів, які спрямовані на зменшення витрат, підвищення ефективності роботи та розширення ринків збуту.

Декомпозицію задачі ієрархії вибору заходу із забезпечення захищеності від загроз фінансовій та економічній безпеці підприємства наведено в табл. 4.

Таблиця 4.

Декомпозиція задачі ієрархії вибору сценарію розвитку

Мета	Пошук оптимального заходу забезпечення захищеності від загроз фінансовій та економічній безпеці підприємства			
Критерії	Необхідні кошти (E1)	Очікувана прибутковість (E2)	Можливі ризики та загрози (E3)	Термін реалізації та окупності (E4)
Альтернативи	Пошук нових джерел фінансування та кредитування для відновлення капіталу (A1)	Зміна організаційної структури управління, реструктуризація заборгованості, зниження дебіторської заборгованості, зменшення величини основних виробничих фондів (A2)	Використання енергоефективних технологій для зменшення витрат (A3)	Скорочення персоналу підприємства (A4)

У результаті визначення задачі ієрархії вибору сценарію розвитку процесу захисту від загроз фінансовій та економічній безпеці підприємства формується пріоритетність критеріїв для вибору альтернатив на основі бінарних рішень, а отримані дані представляються у вигляді оберненої симетричної матриці, що подано в табл. 5.

Таблиця 5.

Матриця попарних порівнянь елементів аналізу альтернатив за методом аналізу ієрархії Т. Сааті

Критерії	E1	E2	E3	E4
E1	1	1/3	3	5
E2	3	1	3	7
E3	1/3	1/3	1	3
E4	1/5	1/7	1/3	1

Елемент матриці $a(i, j)$ визначається шляхом порівняння важливості i -го фактора з j -м за шкалою інтенсивності від 1 до 9, де оцінки мають таке визначення [5; 17]:

- 1 – рівна важливість;
- 3 – помірне домінування i -го фактора над j -м;
- 5 – істотна перевага i -го фактора над j -м;
- 7 – значна перевага i -го фактора над j -м;

9 – дуже сильна перевага i -го фактора над j -м;
2, 4, 6, 8 – відповідні проміжні значення.

Як можна стверджувати за результатами аналізу табл. 5, критерій E1 має значно більшу вагу в порівнянні з критерієм E4, тоді як критерій E2 має значно більшу вагу в порівнянні з критерієм E4; критерій E3 помірно домінує над критерієм E4; відповідно, критерій E4 не домінує над жодним із критеріїв, що цілком логічно, оскільки в умовах війни важко прогнозувати показники окупності вкладень.

Наступним кроком логічно має стати розрахунок пріоритетності критеріїв обґрунтування напрямів забезпечення фінансової та економічної безпеки підприємств в умовах дії воєнного стану – табл. 6.

Таблиця 6.

Матриця та результати парних порівнянь для критеріїв

Критерії	E1	E2	E3	E4	W_i	$W_{\text{норм}}$
E1	1	0,333333	3,0000	5	1,4953	0,2777
E2	3,0000	1	3,0000	7,0000	2,8173	0,5232
E3	0,333333	0,333333	1	3,0000	0,7598	0,1411
E4	0,2	0,142857	0,333333	1	0,3124	0,0580
Σ	4,5333	1,8095	7,3333	16,0000	5,3849	1,0000

У табл. 6 наведено показники W_i та $W_{\text{норм}}$, які визначаються за представленими нижче формулами (1, 2)

$$w_i = \sqrt[n]{\prod_{y=1}^n a_{iy}}, \quad (1)$$

$$w_{\text{норм}} = w_i / \sum_{i=1}^n w_i, \quad (2)$$

де W_i – компонента власного вектору матриці (середнє значення оцінок пріоритетності),

$W_{\text{норм}}$ – нормований вектор матриці попарних порівнянь (вектор пріоритетів),

a_{ij} – значення елементів матриці [13].

Отже, необхідно розрахувати такі показники для кожної альтернативи, включеної до моделі аналізу.

E1:

$$W_1 = \sqrt[4]{1 \times 0,3333 \times 3 \times 5} = 1,4953$$
$$W_{\text{норм.}} = \frac{1,4953}{5,3849} = 0,2777$$

E2:

$$W_2 = \sqrt[4]{3 \times 1 \times 3 \times 7} = 2,8173$$

$$W_{\text{норм.}} = \frac{2,8173}{5,3849} = 0,5232$$

E3:

$$W_3 = \sqrt[4]{0,3333 \times 0,3333 \times 1 \times 3} = 0,7598$$

$$W_{\text{норм.}} = \frac{0,7598}{5,3849} = 0,1411$$

E4:

$$W_4 = \sqrt[4]{0,2 \times 0,1429 \times 0,3333 \times 1} = 0,3124$$

$$W_{\text{норм.}} = \frac{0,3124}{5,3849} = 0,058$$

$$\sum W_i = 1,4953 + 2,8173 + 0,7598 + 0,3124 = 5,3849$$

За результатами розрахунків найбільш пріоритетним критерієм, що визначає потенційні напрями забезпечення фінансової та економічної безпеки підприємства, є другий критерій – очікувана прибутковість, що є цілком логічним, оскільки в умовах нестабільності підприємства самі зацікавлені в забезпеченні власної ефективної діяльності.

Далі треба перейти до визначення пріоритетів альтернатив за кожним із критеріїв (рис. 1).

E1							E3						
	A1	A2	A3	A4	WI	Wнорм		A1	A2	A3	A4	WI	Wнорм
A1	1	3	7	1/5	1,4316	0,2354	A1	1	1/3	3	5	1,4953	0,2634
A2	1/3	1	5	1/5	0,7598	0,1249	A2	3	1	5	7	3,2011	0,5638
A3	1/7	1/5	1	1/7	0,2528	0,0416	A3	1/3	1/5	1	3	0,6687	0,1178
A4	5	5	7	1	3,6371	0,5981	A4	1/5	1/7	1/3	1	0,3124	0,0550
Σ	6,48	9,20	20,00	1,54	6,0813	1,0000	Σ	4,53	1,68	9,33	16	5,6776	1,0000
E2							E4						
	A1	A2	A3	A4	WI	Wнорм		A1	A2	A3	A4	WI	Wнорм
A1	1	3	1/3	7	1,6266	0,2847	A1	1	7	5	1/3	1,8481	0,3119
A2	1/3	1	1/5	1	0,5081	0,0889	A2	1/7	1	1/3	1/7	0,2872	0,0485
A3	3	5	1	7	3,2011	0,5602	A3	1/5	3	1	1/5	0,5886	0,0993
A4	1/7	1	1/7	1	0,3780	0,0661	A4	3	7	5	1	3,2011	0,5403
Σ	4,48	10	1,68	16	5,7138	1,0000	Σ	4,34	18,00	11,33	1,6762	5,9250	1,0000

Рис. 1 Значення пріоритетності альтернатив за кожним із критеріїв

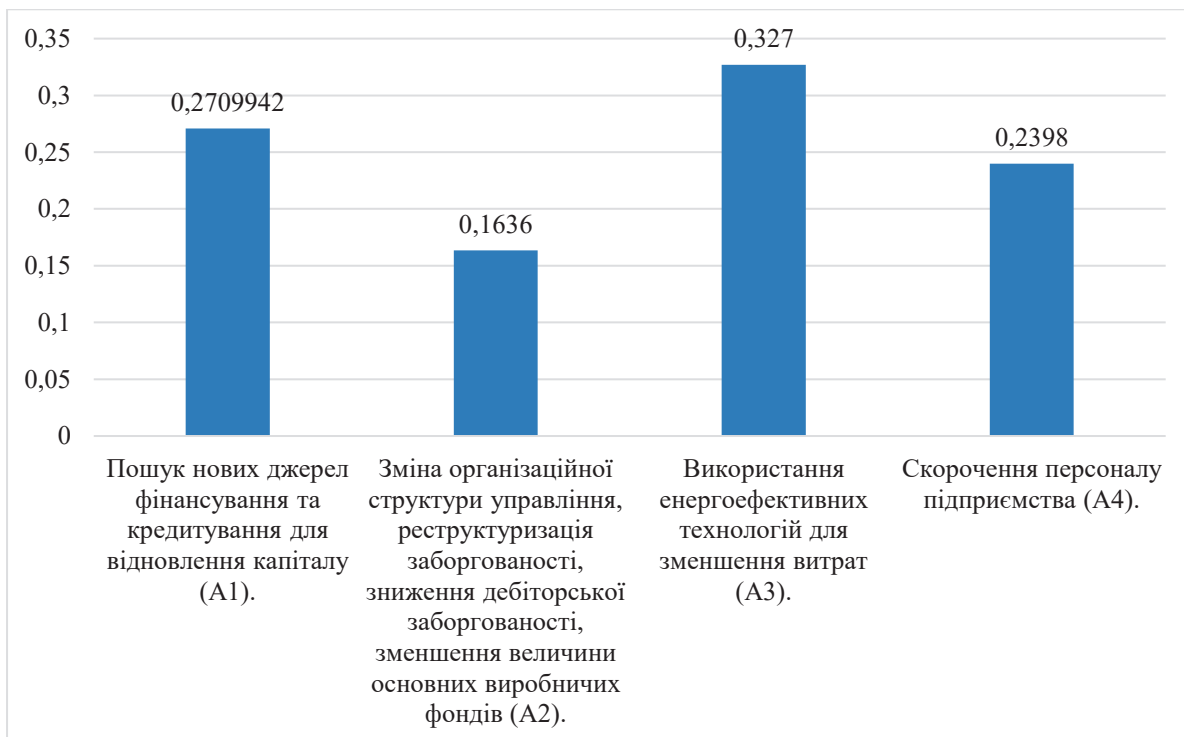
За критерієм E1 найбільш високий пріоритет має альтернатива A4. Відповідно до критерію E2 найбільший пріоритет – в альтернативи A3, для E3 – A2, а для E4 – A4.

Оптимальна для підприємства альтернатива з визначення напрямів забезпечення фінансової та економічної безпеки розраховується шляхом перемноження матриці пріоритетів альтернатив за кожним критерієм на матрицю пріоритетів критеріїв (рис. 2).

	E1	E2	E3	E4			
Пошук нових джерел фінансування та кредитування для відновлення капіталу (A1).	0,2354	0,2874	0,2634	0,3119		0,2777	=МУМНОЖ(C2:F5;H2:H5)
Зміна організаційної структури управління, реструктуризація заборгованості, зниження дебіторської заборгованості, зменшення величини основних виробничих фондів (A2).	0,1249	0,0889	0,5638	0,0485		0,5232	0,1636
Використання енергоефективних технологій для зменшення витрат (A3).	0,0416	0,5602	0,1179	0,0993		0,1411	0,327
Скорочення персоналу підприємства (A4).	0,5981	0,0661	0,055	0,5403		0,058	0,2398

Рис. 2 Визначення пріоритетного сценарію напрямів забезпечення фінансової та економічної безпеки підприємства

Також пріоритетність сценаріїв напрямів забезпечення фінансової та економічної безпеки підприємства логічно навести у вигляді діаграми для наочності – рис. 3.

Рис. 3 Показники пріоритетності сценаріїв напрямів забезпечення фінансової та економічної безпеки підприємства

Методом аналізу ієрархій визначено найбільш прийнятну альтернативу – 0,3270 для заходу А3 «Використання енергоефективних технологій для

зменшення витрат». Відповідно, під час здійснення аудиту фінансової звітності в умовах воєнного стану доцільно приділяти увагу аналізу можливостей та доцільності впровадження енергоефективних технологій на підприємстві. Оскільки аудит може ґрунтуватися на розгляді річних звітів, рахунків та інших даних, наданих сектором безпеки в рамках регулярного аналітичного процесу, він дає змогу досить глибоко й системно аналізувати стан підприємства і створювати інформаційну базу для подальшого ухвалення управлінських рішень у сфері забезпечення фінансової та економічної безпеки.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На основі проведеного аналізу основних підходів до визначення ролі аудиту в забезпеченні фінансової та економічної безпеки підприємства можна стверджувати, що аудит сьогодні виконує багато функцій і може забезпечувати менеджерів достатньою кількістю інформації для ухвалення управлінських рішень.

При цьому в процесі дослідження необхідно було визначити, на що саме має бути спрямований аудит фінансової звітності в процесі пошуку шляхів захисту сучасних підприємств від загроз зовнішнього та внутрішнього середовища. Застосування методу аналізу ієрархій дозволило сформулювати основний перелік пріоритетних напрямів використання аудиту й зазначити, що однією з найважливіших задач натеper має стати визначення фінансової готовності підприємства до впровадження енергоефективних технологій. Такий результат актуалізується в умовах значних руйнувань національної енергетичної інфраструктури та необхідності вживати заходів для економії енергоресурсів.

Перспективами подальших досліджень питань поєднання фінансової звітності й забезпечення фінансової та економічної безпеки можна визначити оцінку втрат і збитків підприємств від воєнних дій, що може бути корисним для відновлення українського бізнесу із залученням міжнародної макрофінансової допомоги та отримання репарацій від країни-агресора.

Список використаних джерел

1. Губарик О., Юрченко А. Обліково-аналітичне забезпечення діагностики функціонування підприємства та удосконалення системи економічної безпеки на основі покращення фінансового стану. *Економіка та суспільство*. 2021. № 32. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-26>. (дата звернення: 17.04.2024).
2. Іщенко Я. П. Особливості організації обліку витрат органічного сільськогосподарського виробництва. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 7. С. 122–132.
3. Карпенко О. В., Карпенко В. Д., Плікус І. Й. Цифровізація як чинник стійкого розвитку бізнесу. *Перспективи розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в умовах інноваційних інформаційних технологій*: монографія. Полтава: ПУЕТ, 2021. 183 с.
4. Клименко К. В. Діджиталізація як інноваційний розвиток підприємств: досвід України. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 4. Т. 3. С. 13–18.
5. Коваль О. В. Діджиталізація як вектор сучасного розвитку бізнес-процесів. *Глобалізація та розвиток інноваційних систем: тенденції, виклики, перспективи*: матеріали міжнародної науково-практичної конф. (м. Харків, 3–4 листопада 2022 р.). Харків : Державний біотехнологічний університет, 2022. С. 29–31.

6. Краснікова Н. Г. Теоретико-методичні засади обліково-аналітичного забезпечення внутрішнього аудиту доходів і витрат комунальних некомерційних підприємств охорони здоров'я. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2020. № 3. С. 139–144.
7. Лазебник Л. Л. Діджиталізація економічних відносин як фактор удосконалення бізнес-процесів підприємства. *Економічний вісник*. 2018. № 2. С. 69–74.
8. Любенко А., Кундря-Висоцька О., Демко І., Вагнер І. Маркери розширення інформаційної інфраструктури облікової системи сучасних бізнес-комунікацій. *Вісник економіки*. 2021. № 3. С. 125–136. URL: <https://doi.org/10.35774/visnyk2021.03.125> (дата звернення: 17.04.2024).
9. Мулик Я. І. Методичні та організаційні підходи до системи внутрішнього контролю на підприємстві. *Агросвіт*. 2020. № 17–18. С. 28–38
10. Нестеренко І. В., Чміль Є. Л. Моделювання облікової політики в контексті забезпечення інноваційного розвитку підприємства. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2022. № 1 (01). С. 93–99.
11. Нечипоренко Т. Д. Теоретичний акцепт діджиталізації у контексті оподаткування. *Облік, аналіз, аудит та оподаткування: сучасна парадигма в умовах сталого розвитку*: зб. матеріалів VI міжнар. наук.-практ. конф., 10 грудня 2020 р. Київ, КНЕУ. 2020. С. 443–446.
12. Овчарова Н. В., Горбань П. М. Організаційні засади проведення внутрішнього аудиту доходів підприємства. *Сучасні проблеми економіки, обліку, фінансів і права*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції. Полтава : ЦФЕНД, 2022. 131 с.
13. Онегіна В. М. Діджиталізація та її виклики для підприємництва. *Digital Business transformation: challenges and opportunities for partnership: Materials of International scientific-practical conference*, 9–10 вересня 2021 р. Мелітополь : ТДАТУ, 2021. С. 144–146.
14. Онешко С., Хомяк Н., Томілова-Яремчук Н., Кобець Д. Розвиток цифрових інструментів бухгалтерської (фінансової) звітності та її роль у забезпеченні фінансової безпеки економічного суб'єкта. *Академічні візії*. 2022. № 10–11. С. 29–37. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7147303>.
15. Познякова О. І., Мацьків Л. Б. Удосконалення бізнес-процесів підприємств в умовах діджиталізації. *Управління інноваційним процесом в Україні: розвиток співпраці*: тези доп. VIII міжнар. наук.-практ. конф., 18–20 червня 2020 р Львів. 2020. С. 144–146.
16. Потриваєва Н. В., Недбайло І. І., Нестерчук І. В. Цифровий облік в аграрній сфері. *Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку*: тези доповідей VII міжнар. наук.-практ. конф., 27 листопада 2021 р. Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2021. С. 142–143.
17. Сокіл О. Г. Методологічна основа обліково-аналітичного забезпечення формування звітності сільськогосподарських підприємств про сталий розвиток. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2018. № 1–2. С. 47–56.
18. Тенюх З. І., Пелех У. В. Діджиталізація бухгалтерського обліку в Україні: стан та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*. 2022. № 41. URL : <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-66> (дата звернення: 17.04.2024).
19. Ткачук В. О., Обіход С. В., Зіміна Н. П. Цифровізація бізнес-процесів підприємства в умовах переходу в діджитал-середовище. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 47. URL : <https://doi.org/10.32843/infrastructure47-22> (дата звернення: 17.04.2024)
20. Трушлякова А. Б. Розвиток діджиталізації в Україні: фактори впливу, переваги та виклики сьогодення. *Економічні горизонти*. 2018. № 4 (7). С. 186–191.
21. Чистий прибуток (збиток) підприємств. Офіційний сайт служби статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/chpr/chpr_reg/chpr_reg_u/arh_chpr_reg2021_u.htm (дата звернення: 17.04.2024)
22. Франко Л. С. Роль цифрової трансформації інновацій у підвищенні конкурентоспроможності України: сучасний стан та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2022. № 42. URL : <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-63> (дата звернення: 17.04.2024)
23. Фінансова звітність ТОВ «Сільпо-Фуд». Офіційний сайт ТОВ «Сільпо-Фуд». URL: <https://silpo.ua/reports> (дата звернення: 17.04.2024).

24. Шишкова Н. Л. Перспективи ІТ-модернізації бухгалтерського обліку: актуалізація теорії і практики. *Економічний вісник*. 2019. № 3. С. 146–159. URL: <https://doi.org/10.33271/ev/67.146> (дата звернення: 17.04.2024).

References

1. Hubaryk, O. & Yurchenko, A. (2021). Oblikovo-analitychne zabezpechennia diahnostryki funktsionuvannia pidpryemstva ta udoskonalennia systemy ekonomichnoi bezpeky na osnovi pokrashchennia finansovoho stanu [Accounting and analytical support for diagnostics of the functioning of the enterprise and improvement of the economic security system based on the improvement of the financial condition]. *Ekonomika ta suspilstvo - Economy and society*, 32. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-26> [in Ukrainian]
2. Ishchenko, Ya.P. (2019). Osoblyvosti orhanizatsii obliku vytrat orhanichnoho silskohospodarskoho vyrobnytstva. [Peculiarities of organization of cost accounting of organic agricultural production]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economics, finance, management: topical issues of science and practice*, 7, 122–132. [in Ukrainian]
3. Karpenko O. V., Karpenko V. D., Plikus I. J. (2021). Cyfrovizacija jak chynnyk stijkogho rozvytku biznesu [Digitization as a factor of sustainable business development]. *Perspektyvy rozvytku bukhhalterskogo obliku, analizu ta audytu v umovakh innovacijnykh informacijnykh tekhnologij – Prospects for the development of accounting, analysis and audit in the context of innovative information technologies* (ed. by Je. A. Karpenko, O. V. Karpenko, A. I. Miljka etc.). Poltava: PUET [in Ukrainian]
4. Klymenko K. V. (2020). Didzhytalizacija jak innovacijnyj rozvytok pidpryemstv: dosvid Ukrainy. [Digitization as an innovative development of enterprises: the experience of Ukraine]. *Visnyk Khmeljnyckogho nacionaljnogho universytetu – Bulletin of Khmelnytsky National University*, 4(3), 13–18. [in Ukrainian]
5. Kovalj O. V. (2022). Didzhytalizacija jak vektor suchasnogho rozvytku biznes-procesiv [Digitization as a vector of modern development of business processes]. *Proceedings of the Ghlobalizacija ta rozvytok innovacijnykh system: tendenciji, vyklyky, perspektyvy – Globalization and Development of Innovation Systems: Trends, Challenges, Prospects: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference* (Kharkiv, November 3-4, 2022) (pp. 29-31). Kharkiv: State Biotechnology University. [in Ukrainian]
6. Krasnikova N. H. (2020) Teoretyko-metodychni zasady oblikovo-analitychnogho zabezpechennia vnutrishnogho audytu dokhodiv i vytrat komunalnykh nekomertsiiynykh pidpryemstv okhorony zdorovia [Theoretical and methodological principles of accounting and analytical support of internal audit of revenues and expenses of communal non-commercial health care enterprises]. *Naukovyi pohliad: ekonomika ta upravlinnia – Scientific view: economics and management*, 3, 139–144 [in Ukrainian].
7. Lazebnyk L. L. (2018). Didzhytalizacija ekonomichnykh vidnosyn jak faktor udoskonalennja biznesprocesiv pidpryemstva [Digitalization of economic relations as a factor in improving business processes of an enterprise]. *Ekonomichnyj visnyk – Economic Herald*, 2, 69–74. [in Ukrainian].
8. Ljubenko A., Kundrja-Vysocjka O., Demko I., Vaghner I. (2021). Markery rozshyrennja informacijnoji infrastruktury oblikovoji systemy suchasnykh biznes-komunikacij [Markers of expansion of the information infrastructure of the accounting system of modern business communications]. *Visnyk ekonomiky – Bulletin of Economics*, 3, 125–136. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2021.03.125> [in Ukrainian].
9. Mulik Ya. I. (2020) Metodichni ta organizacijni pidhodi do sistemi vnutrishnogho kontrolyu na pidpryemstvi [Methodical and organizational approaches to the internal control system at the enterprise]. *Agrosvit*, 17–18, 28–38. [in Ukrainian].
10. Nesterenko I. V., Chmilj Je. L. (2022). Modeljuvannja oblikovoji polityky v konteksti zabezpechennja innovacijnogho rozvytku pidpryemstva [Modeling of accounting policy in the context of ensuring innovative development of the enterprise]. *Cyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka – Digital economy and economic security*, 1(01), 93–99. [in Ukrainian].

11. Nechyporenko T. D. (2020). Teoretychnyj akcept didzhitalizaciji u konteksti opodatkuvannja [Theoretical acceptance of digitization in the context of taxation]. Proceedings of the Oblik, analiz, audyt ta opodatkuvannja: suchasna paradyghma v umovakh stalogho rozvytku – *Accounting, analysis, audit and taxation: a modern paradigm in the context of sustainable development: proceedings of the VI International Scientific and Practical Conference*, December 10, 2020). (pp. 443–446). Kyiv, KNEU. [in Ukrainian].
12. Ovcharova N. V., Horban P. M. (2022) Orhanizatsiini zasady provedennia vnutrishnoho audytu dokhodiv pidpryiemstva [Organizational principles of conducting an internal audit of the company's income]. *Suchasni problemy ekonomiky, obliku, finansiv i prava: zbirnyk tez dopovidei mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii–Modern problems of economics, accounting, finance and law: collection of abstracts of reports of the international scientific and practical conference*. Poltava: Center for Financial and Economic Research. [in Ukrainian].
13. Oneghina V. M. (September 9–10, 2021) Didzhitalizacija ta jiji vyklyky dlja pidpryjemnytva [Digitalization and its challenges for entrepreneurship]. *Digital Business transformation: challenges and opportunities for partnership* (pp. 144–146). Melitopol: TSATU. [in Ukrainian].
14. Oneshko S., Khomjak N., Tomilova- Jaremchuk N., Kobecj D. (2022). Rozvytok cyfrovjkh instrumentiv bukhghaltersjkoji (finansovoji) zvitnosti ta jiji rolj u zabezpechenni finansovoji bezpeky ekonomichnogho sub'jekta [The development of digital tools of accounting (financial) reporting and its role in ensuring the financial security of an economic entity]. *Akademichni viziji – Academic visions*, 10–11. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7147303>. P. 29–37.
15. Poznjakova O. I., Macjkiv L. B. (2020). Udoskonalennja biznes-procesiv pidpryjemstv v umovakh didzhitalizaciji [Improvement of business processes of enterprises in conditions of digitalization]. Proceedings of the Upravlinnja innovacijnym procesom v Ukrajin: rozvytok spivpraci – *Management of the innovation process in Ukraine: development of cooperation: abstracts of the VIII international scientific and practical conference* (pp. 144-146). (June 18-20, 2020, Lviv). Lviv: Lviv Polytechnic Publishing House. [in Ukrainian].
16. Potryvajeva N. V., Nedbajlo I. I., Nesterchuk I. V. (2021). Cyfrovj oblik v aghrarnij sferi [Digital accounting in the agricultural sector]. *Bukhghaltersjkyj oblik, opodatkuvannja, analiz i audyt: suchasnyj stan, problemy ta perspektyvy rozvytku – Accounting, taxation, analysis and audit: current state, problems and prospects for development: abstracts of the VII International Scientific and Practical Conference* (November 27, 2021, Chernihiv) (pp. 142-143). Chernihiv: National University "Chernihiv Polytechnic". [in Ukrainian].
17. Sokil, O. H. (2018) Metodolohichna osnova oblikovo-analitychnoho zabezpechennia formuvannja zvitnosti silskohospodarskykh pidpryjemstv pro stalji rozvytok [The methodological basis of accounting and analytical support for the formation of reports of agricultural enterprises on sustainable development]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii statystyky, obliku ta audytu – Scientific Bulletin of the National Academy of Statistics, Accounting and Auditing*, 1–2, 47–56. [in Ukrainian].
18. Tenjukh Z. I., Pelekh U. V. (2022). Didzhitalizacija bukhghaltersjkojogo obliku v Ukrajin: stan ta perspektyvy rozvytku [Digitization of accounting in Ukraine: status and development prospects]. *Ekonomika ta suspiljstvo–Economy and society*, 41. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-66> [in Ukrainian].
19. Tkachuk V. O., Obikhod S. V., Zimina N. P. (2020). Cyfrovizacija biznes-procesiv pidpryjemstva v umovakh perekhodu v didzhital-seredovyshhe [Digitization of the enterprise's business processes in the conditions of the transition to the digital environment]. *Infrastruktura rynku –Market infrastructure*, 47. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct47-22> [in Ukrainian].
20. Trushljakova A. B. (2018). Rozvytok didzhitalizaciji v Ukrajin: faktory vplyvu, perevahy ta vyklyky sjoghodennja [Development of digitalization in Ukraine: influencing factors, advantages and challenges of today]. *Ekonomichni ghoryzonty–Economic horizons*, 4(7), 186–191. [in Ukrainian].

21. Statistics Service of Ukraine (2024). Net profit (loss) of enterprises. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/chpr/chpr_reg/chpr_reg_u/arh_chpr_reg2021_u.htm [in Ukrainian].
  22. Franko L. S. (2022). Rolj cyfrovoji transformaciji innovacij u pidvyshhenni konkurentospromozhnosti Ukrainy: suchasnyj stan ta perspektyvy [The role of digital transformation of innovations in increasing the competitiveness of Ukraine: current state and prospects]. *Ekonomika ta suspiljstvo – Economy and society*, 42. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-63>. [in Ukrainian].
  23. Official website of Silpo-Food LLC. (n.d.). *Finansova zvitnist TOV «Silpo-Fud»* [Financial statements of Silpo-Food LLC] URL: <https://silpo.ua/reports> [in Ukrainian].
- Shyshkova N. L. (2019). Perspektyvy IT-modernizaciji bukhghaltersjogho obliku: aktualizacija teoriji i praktyky [Prospects for IT-modernization of accounting: actualization of theory and practice]. *Ekonomichnyj visnyk– Economic Herald*, 3, 146–159. DOI: <https://doi.org/10.33271/ev/67.146> [in Ukrainian].